

ЗВО «Університет Короля Данила»

Бібліотека

З ЦВІТУ НАЦІЇ

Видатна українка

Ольга Бачинська

(1875–1951)

Довідкове видання

Івано-Франківськ

2025

Видатна українка Ольга Бачинська (1875–1951): довідкове видання . /
[уклад. : Чікальова С.О.]Івано-Франківськ: ЗВО « Університет Короля
Данила» , бібліотека, 2025 . 21 с.

Мета довідкового видання: вивчення та вшанування великих особистостей, зокрема Ольги Бачинської, української громадсько-кооперативної діячки , колекціонери української народної вишивки. Доповнює довідкове видання добірка світлин з архіву родини Бачинських.

Інформація сприятиме збереженню та поглибленню нашого спільного культурного спадку та історії.

Велика українка...От тільки нам сьогодні мало відомо про цю видатну жінку...

Упродовж всього свого життя **Ольга Бачинська** пронесла з гідністю це подароване батьками ім'я й не побоялася в ті непрості часи йти вперед: навчатися, вдосконалюватися, виділятися з-поміж інших. Їй треба було ненастанно демонструвати внутрішню силу та енергію, а ще – стійкість, відповідальність, чесність.

Ольга Бачинська (1875 – 1951) була знаковою постаттю Стрия кінця XIX – першої половини XX століття. Вона відома як одна з перших жінок-фінансистів Галичини, членкиня правління «Маслосоюзу», етнографка, колекціонерка української народної вишивки, громадська діячка, опікунка «Сирітського захисту» та голова «Товариства опіки над домашніми помічницями».

Ольгу Бачинську можна із впевненістю назвати жіночим обличчям кооперації XX століття. Діяльність більшості тогочасних кооперативів та організацій налагоджувалась цією наполегливою та відповідальною жінкою. Саме пані Бачинська закликала жіноцтво до активної громадянської позиції у боротьбі за національне визволення, опікувалася сиротами, першою звернула увагу на долю домашньої прислуги й організувала допомогу харчами та ліками українським Січовим Стрільцям в часи Першої світової війни.

«Славна стриянка Ольга Бачинська стала до праці на користь української громади наприкінці XIX ст. Це була перша українська жінка Галичини, яка входила до складу дирекції важливої економічної установи «Маслосоюз» протягом 1924–1939 рр. Також вона співпрацювала з товариствами: «Товариство опіки

над домашніми помічницями», «Рідна школа», «Просвіта», «Пласт», «Церковне братство», «Сокіл», музей «Верховина»...

Ольга Бачинська – перша українська жінка Галичини, що очолювала важливу економічну установу. У 1924 році її обрано до дирекції «Маслосоюзу» й на посаді Ольга була аж до 1939 року.

16 лютого 1937 року, коли Стрийщина святкувала 40-річний ювілей кооперативної праці Ольги Бачинської, Неонілія Бобикевич-Селезінка сказала: «Не знаю, чи багато знайдеться жінок між українським громадянством, а то й інших культурних народів Європи, тої небуденної вартості і неоцінених прикмет, якими відрізняється пані О. Бачинська. Це справді непересічна жінка».

Андрій Качор, управитель “Кредитової кооперативи Вінніпегу”, організатор і 1-й заступник голови Української кооперативної ради Канади, член президії Української вільної академії наук у Канаді, присвятив Ользі Бачинській книгу (видана у Вінніпезі, Канада, у 1964 році).

Жаль, що пані Ольга не залишила нам своїх безцінних спогадів (або ми ще їх просто не відшукали). Однак час покликав відродити пам’ять про велику українку, яка не думала про себе, а завжди – про інших. Її життя закінчилося не в найкращих умовах, проте вона зробила вибір – залишилася на своїй землі.

Колекціонерка зробила замальовки орнаментів українських взорів, які презентують величезний пласт вишивальної культури українців — селян і містян, народних майстринь і професійних художників. Орнаменти, які Ольга Бачинська переносила на папір з речей і друкованих видань, створюють панораму єдності України від Заходу до Сходу.

Рукописи орнаментів Ольги Бачинської дивом збереглися від нищення радянською владою. У 2016 році Стрийський краєзнавчий музей "Верховина" отримав у подарунок справжній скарб у вигляді замальовок Ольги Антонівни. Один із ескізів особливо прикметний — вертикальний орнамент на обшивці до коміра з повторенням мотиву у вигляді горизонтально повернутого тризуба. Через розташування композиції глядач не одразу бачить стилізовані обриси сучасного українського герба.

Ольга навчалася у Станіславові (сьогодні Івано-Франківськ) у початковій жіночій школі. Закінчила курси діловодства у Львові, а також приватну торгівельну школу. А опісля була практика у страховому товаристві "Дністер". Від 1911 до 1931 року – вона уже член правління в Задатковій касі у Стрию Львівської області. Нелегко було юній, тендітній дівчині здобути довіру в чоловічого товариства, але вона змогла це зробити.

Двоюрідна сестра Ольги, Осипа, вийшла заміж за отця Йосифа Нижанківського, згодом – пароха у селі Великі Дідушичі. З цієї родини походить відомий митець – музикант і громадський діяч, священник Остап Нижанківський. А місто Стрий стало не лише визначальним для Ольги Бачинської щодо її кар'єри, але й закутиною здійснення мрій, зокрема, на власне щастя. Тут вона зустріла супутника свого життя, а ще – багатьох однодумців.

6 лютого 1909 року Ольга Бачинська виходить заміж за відомого громадського діяча, одного з ініціаторів та співзасновників Краєвого Молочарського Союзу (пізніше "Маслосоюзу"), адвоката Іларія Бачинського.

Її чоловік, Іларіон Бачинський (1875 – 1925), був адвокатом, громадським діячем, членом стрийської філії «Просвіти», головою філії Педагогічного товариства «Рідна школа» та політв'язнем польського окупаційного режиму.

Подружжя Бачинських є яскравим прикладом української інтелігенції, яка своєю невтомною працею та самопожертвою служила українській громаді Стрия.

1903 року поет Сидір Воробкевич присвятив їй вірш “Пробудилась Русь”, а Євгеній Олесницький назвав “найрозумнішою жінкою Галичини”. Перша українка, яка працювала в банківській установі “Касі задатковій”. Саме її світлина є на обкладинці Союзу українок Америки “Наше життя” за 2000 рік.

Зі спогадів Люби Сулик-Волошин: *“Дуже любила свій знедолений народ, про що часто розповідала. Йому все життя допомагала, від нього черпала красу української вишивки, яку все життя збирала. До неї в Стрий приїздило багато жінок за порадами у вишиванні. Кожного дня, по обіді протягом багатьох років, сідала вона на дві години перемальовувати взори у спеціальні карти...”*

Зі слів Романи Савчин, наукової працівниці Стрийського краєзнавчого музею “Верховина”: *“Свою збірку вишивок Ольга Бачинська в 1927 році передала на зберігання у Національний музей у Львові – єдиний на той час музей українського мистецтва, який за задумом Митрополита Андрея Шептицького, став центром духовності у Галичині. Колекція нараховує 996 зразків узорів, 39 готових виробів – сорочок, рушників, серветок, пошивок. Кожен взір паспортизований. Зразки вишивок нашиті на картон, згруповані за територіальним принципом, за типом орнаменту, колоритом і технікою. У збірці репрезентовано 20 галицьких і 1 буковинський повіт. За взорами, які*

зібрала ця жінка, сьогодні вишивають тисячі вишивальниць, які приходять у Національний музей у Львові.

Ольга Бачинська, щиро турбуючись про Україну й українців, зробила неймовірний вклад у збереження українського мистецтва, наших традицій і звичаїв. Господь щедро дарував цій жінці таланти й виняткові риси характеру, які вона успішно розвивала усе своє життя. А вона жила, жертвовно працюючи для громади й свого народу.

Останні роки свого життя жінка прожила в бідності. Радянська влада не оцінила внеску Бачинської в економічний кооперативний розвиток та допомогу сиротам і призначила 9 рублів пенсії. Померла Ольга Бачинська 24 липня 1951 року й була похована на кладовищі в Стрию біля свого чоловіка Іларіона Бачинського.

У помешканні Бачинських в Стрию зараз знаходиться музей її імені. У музеї представлена частина колекції вишивок, які жінка впродовж років старанно збирала по різних регіонах. Також тут є особисті речі діячки, її родинні фото, документи, грамоти й архівні записи.

Сьогодні такі легендарні особистості спонукають нас бути справжніми українцями на своїй землі.

Меморіальний музей Ольги Бачинської

Уявіть себе в кабінеті жінки, яка змінювала історію української освіти та культури і була однією з перших феміністок Галичини. Музей Ольги Бачинської – видатної української педагогині, громадської діячки та письменниці, яка боролася за права жінок та їх доступ до освіти – це місце, де історія життя цієї неймовірної жінки відкривається через численні експонати. Особисті речі, як-от нотатки, окуляри чи підручники, розкривають її щоденну працю. Листи, фотографії та архівні документи розповідають про її внесок у розвиток української освіти, жіночого руху та громадської діяльності.

Меморіальний музей громадської діячки Ольги Бачинської відкрився у 2001 році як відділ [Стрийського краєзнавчого музею "Верховина"](#). Розташований в ошатному будинку Бачинських у Стрию, який у 1912 році придбав чоловік Ольги – Іларіон Бачинський.

Експозиція висвітлює життєвий шлях Ольги Бачинської, яка була першою українською жінкою Галичини, що очолювала важливу економічну установу – дирекцію "Маслосоюзу". Крім того, вона зібрала велику колекцію народного одягу та вишивки, яку експонувала у Відні 1915 року.

У музеї представлена частина колекції Бачинської. Заслужують на увагу зразки української вишивки, вишиті сорочки, ткани запаски, світлини Бачинської у національному строї, деякі її особисті речі.

У другій кімнаті відтворена обстановка, яка була тут за життя Бачинської. Представлені родинні меблі, предмети побуту кінця XIX – початку XX століття,

документи про багаторічну роботу Бачинської у складі дирекції "Маслосоюзу" та її громадську діяльність.

У музеї можна побачити книжки, які вона використовувала у своїй педагогічній діяльності, а також матеріали, що висвітлюють боротьбу за права жінок у міжвоєнний період. Спеціально створені аудіозаписи розповідей істориків та дослідників розкажуть більше про життя цієї непересічної особистості. Відкрийте для себе життя унікальної жінки, яка довела, що попри всі перешкоди, мрії таки можна втілювати в реальність!

Меморіальний музей Ольги Бачинської можна сміливо іменувати особливим, з притаманною йому творчою затишною гостинною аурою. Можливо причина в тому, що саме в цьому будинку мешкала О. Бачинська – непересічна особистість, діячка кооперативного та громадського руху, етнографиня. Численні експонати вдало скомпоновані, виставка взірців української вишивки зі збірки О. Бачинської, меблі, предмети побуту кінця ХІХ століття, її особисті речі – все це загалом створює своєрідний музейний «шарм». Як підтвердження невмирущості творчості – вишивані роботи майстринь секції вишивальниць літературно-мистецького об'єднання «Хвилі Стрия». У музеї повсякчас організовуються виставки як місцевих умільців, так і з інших регіонів. Та й проведення різноманітних майстер-класів для дітей та дорослих – це вже традиція, своєрідна творча майстерня музею. «На початку 90-х років постать Ольги Бачинської не була znana широкому загалу, – мовила наукова працівниця музею Романа Савчин. – В енциклопедичних виданнях містилися лише короткі відомості про неї. Свого часу мені про неї розповіли

стриянки І. Ольшанська, Н. Чума. Вже згодом у місцевій газеті з'явилася розлога стаття-розповідь про О. Бачинську під назвою «Стрийська берегиня». Одним з експонатів музею є ікона Матері Божої, яку О. Бачинській подарували в знак подяки за організовану нею у Відні в 1915 році виставку українського народного одягу та вишивки. Її подарувала музею стриянка Тереса Лановенко. І цього дня вона завітала з подарунком – давніми світлинами, що, безперечно, поповнять експозицію музею.

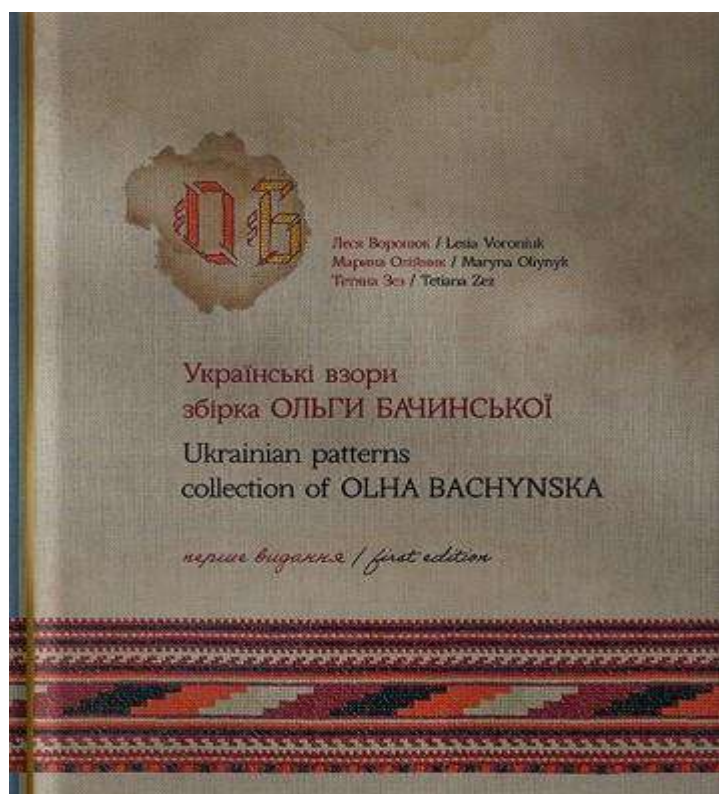
Ольга Бачинська –зібрала велику колекцію народної вишивки. Століття тому у час війни вона відмальовувала взори вишиванок біженців з Галичини, які втекли від війни до Відня, а потім організувала з них виставку, щоб презентувати українську культуру в столиці Австро-Угорщини. За життя жінка відмалювала майже тисячу орнаментів. До Всесвітнього дня вишиванки видали книжку з взорами, які зібрала Ольга Бачинська.

У 2024 РОЦІ до Всесвітнього дня вишиванки вийшов друком унікальний етнографічний альбом із замальовками орнаментів Ольги Антонівни Бачинської (1875–1951) – дослідниці української культури, громадської діячки, колекціонерки. До підготовки видання долучилася науковий співробітник відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України кандидат історичних наук Марина Олійник. Видання створено зусиллями громадських організацій «Всесвітній День Вишиванки» та «Вишивка в одязі видатних українців» і рекомендовано до друку вченою

радою Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України.

Бачинська О. А. Українські взори : альбом, 1-ше вид. / упоряд.: Л. О. Воронюк, М. В. Олійник, Т. Л. Зез. Київ : Видиво, 2024. 272 с.

Унікальний етнографічний альбом із замальовками орнаментів Ольги Антонівни Бачинської (1875–1951) – дослідниці української

культури, громадської діячки, колекціонерки.

«Українські взори. Збірка Ольги Бачинської. Видання перше» — науково-популярний альбом, в якому вперше опубліковано, паспортизовано та досліджено народні орнаменти, замальовані з українських вишитих речей кінця XIX — середини XX століття. Переважна кількість орнаментів належить до початку XX століття.

У книзі представлено сто розворотів із робочого альбому Ольги Антонівни Бачинської. Для підготовки видання використано архівні матеріали Меморіального музею Ольги Бачинської — філії Стрийського краєзнавчого музею «Верховина».

«Українські взори. Збірка Ольги Бачинської. Видання перше» — науково-популярний альбом, у якому вперше опубліковано, паспортизовано та досліджено народні орнаменти, замальовані з українських вишитих речей кінця XIX — середини XX століття; більшість орнаментів належить до початку XX століття.

Книга має на меті презентувати доробок етнографіні широкій громадськості та повернути в сучасний культурно-інформаційний простір забуте ім'я видатної дослідниці.

Альбом буде цікавий етнологам, мистецтвознавцям, історикам, майстрам з вишивки, спеціалістам з виготовлення одягу та всім, хто вивчає українську традиційну та професійну культуру.

Для підготовки видання використано архівні матеріали Меморіального музею Ольги Бачинської — філії Стрийського краєзнавчого музею «Верховина».

Видання створено у партнерстві ГО «Всесвітній День Вишиванки» та ГО «Вишивка в одязі видатних українців».

Книга має на меті презентувати доробок цієї етнографіні широкій громадськості та повернути забуте ім'я видатної дослідниці у сучасний культурно-інформаційний простір.

Альбом зацікавить етнологів, мистецтвознавців, істориків, майстрів із вишивки, спеціалістів із виготовлення одягу й усіх, хто вивчає українську традиційну та професійну культуру.

Замальовки Ольги Бачинської
Sketches by Olya Bachynska

Сорочка з приватного архіву Ірини Сєрєвої
A shirt from the private archive of Iryna Sierova

Із записів Ольги Бачинської ми дізналися, які орнаменти вишивали українці 34 населених пунктів Львівщини, 34 – Івано-Франківщини, 6 – Тернопільщини, 1 – Хмельницької, 2 – Чернівецької, 1 – Черкаської, 2 – Полтавщини, 5 – Республіки Польща. Унікальною є інформація про одябу переселенців 1884 року. Бачинська цю книгу, як відкриття для себе відкрила і запам'ятовувала сит української вишивки, в якому закодовано чимало таємниць та знань, що ще чекають на своїх дослідників. А поки загляймо до словес Ольги Бачинської.

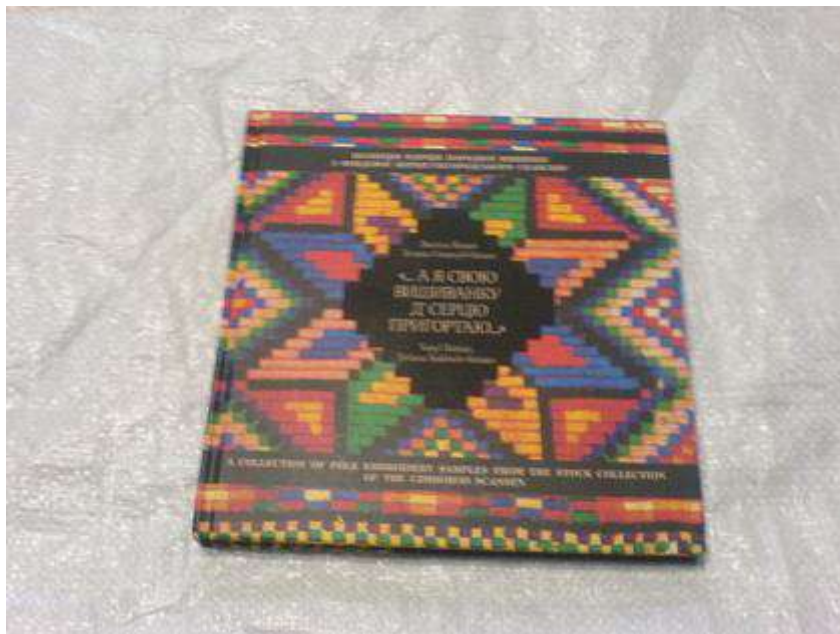
|| «Праця була для мене приємністю.»

Марина Олійник,
кандидатка історичних наук,
наукова співробітниця відділу
«Український етнологічний центр»
Інституту мистецтвознавства,
фольклористики та етнології
ім. М. Т. Рильського,
наукова кураторка проекту
«Вишивки в одязі видатних українців»

From the records of Olya Bachynska, we learned what ornaments were embroidered by the Ukrainians in 34 settlements of the Lviv region, 34 – in the Ivano-Frankivsk region, 6 – in the Ternopil region, 1 – in the Khmelnytsky region, 2 – in the Chernivets region, 1 – in the Cherkassy region, 2 – in the Poltava region, and 5 – in the Republic of Poland. The information on the amament of the 1884 relocation is unique. While studying this book, you will discover the bright world of Ukrainian embroidery, which hides a lot of secrets and quests that are still waiting for their researchers. In the meantime, let us recall the words of Olya Bachynska:

|| "Work was a pleasure for me."

Marina Olijnyk,
PhD in History,
research officer of the Department
"Ukrainian Ethnological Center"
of the Rylskyi
Institute of Art Studies,
Folklore and Ethnology,
scientific curator of the project "Embroidery in
the clothes of the prominent Ukrainians"

збірку вишивок Ольги Бачинської, яка знаходиться в національному музеї у Львові. Свою збірку вишивок Ольга Бачинська в 1927 році передала на зберігання (депозит) у Національний музей у Львові – єдиний на той час музей українського мистецтва, який за задумом Митрополита Андрея Шептицького, став центром духовності у Галичині. Колекція часто виставлялася на виставках і користувалася популярністю.

Колекція нараховує 996 зразків узорів, 39 готових виробів – сорочок, рушників, серветок, пошивок. Цінність її полягає не лише у надзвичайно високому професійному виконанні вишивок, а й має наукову вартість. Кожен взір паспортизований. Зразки вишивок нашиті на картон, згруповані за територіальним принципом, за типом орнаменту, колоритом і технікою. У збірці репрезентовано 20 галицьких і 1 буковинський повіт.

За взорами, які зібрала ця жінка, сьогодні вишивають тисячі вишивальниць, які приходять у Національний музей у Львові.

Свою збірку вишивок Ольга Бачинська в 1927 році передала на зберігання у Національний музей у Львові – єдиний на той час музей українського мистецтва. Колекція стриянки налічувала майже тисячу зразків узорів, 39 готових сорочок, рушників, серветок, пошивок.

Частина зразків вишивок зібрана у музеї Ольги Бачинської у Стрию на вулиці Валуєвій, 6. Його облаштували у будинку, де жінка проживала зі сім'єю, в колекції представлені її особисті речі, документи, фото та зібрані за життя вишиванки. Частина колекції є також у Національному музеї у Львові та в краєзнавчому музеї Стрия. А зразки вишивок, представлені на виставці 1915 року, [зберігаються](#) у Музеї народного мистецтва у Відні.

Музей О. Бачинської — Стрий

Рекомендована література:

- Бачинська Ольга Антонівна Енциклопедія сучасної України . URL: <https://esu.com.ua/article-41340>
- Ольга Бачинська – “найрозумніша жінка Галичини” . URL: <https://photo-lviv.in.ua/olha-bachynska-nayrozumnisha-zhinka-halychyny/>
- Орнаменти вишивки Галичини XIX-XX ст: колекція Ольги Бачинської. URL: <https://zaxid.net/news>
- Ольга Бачинська зібрала колекцію вишивки українських біженців Першої світової . URL: <https://news.blog.net.ua/2024/05/olha-bachynska-zi-stryia-zibrala-kolektsiiu-vyshyvky-ukrainskykh-bizhentsiv-pershoi-svitovoi/>
- Жіночі обличчя кооперації XX століття, Софія Буртак . URL: <http://www.zerno.org.ua/>
- Меморіальний музей Ольги Бачинської. URL: <https://stryi-tur.info/archives/14340>

